

M.Com Semester - 4 (CBCS) Examination**April/May-2023 (OLD COURSE)****ADVANCED COST & MANAGEMENT ACCOUNTING(ELECTIVE)****Time: 2:30 Hours****Marks: 70****Instructions:**

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન.૧ ભારત લિ. નાં ત્રણ વિભાગો X, Y અને Z નાં અધિકારીઓ કારખાના મેનેજરને હિસાબી અહેવાલ આપે છે. (૨૦)

કારખાના મેનેજર મુખ્ય ઇજનેરની સાથે મળી ટેકનીકલ ડિરેક્ટરને હિસાબી અહેવાલ આપે છે. વેચાણ મેનેજર જાહેરાત મેનેજરની સાથે મળીને માર્કેટીંગ ડિરેક્ટરને અહેવાલ આપે છે અને માર્કેટીંગ ડિરેક્ટર ટેકનીકલ ડિરેક્ટરની સાથે મળીને મેનેજિંગ ડિરેક્ટરને અહેવાલ આપે છે.

આ કારખાનાનાં હિસાબી ચોપડામાંથી નીચે મુજબની માહિતી મળે છે. જે પરથી તમારે મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, માર્કેટીંગ ડિરેક્ટર, ટેકનીકલ ડિરેક્ટર અને કારખાના મેનેજર માટે જવાબદારી હિસાબી અહેવાલો તૈયાર કરવાના છે.

વિગત	ખરેખર	અંદાજિત
મુસાફરી ખર્ચ	12,000	10,000
જાહેરાત વિભાગનો પગાર	45,000	42,000
વેચાણ કમિશન	70,000	75,000
મજૂરી - વિભાગ - X	2,00,000	1,90,000
વિભાગ - Y	1,80,000	1,70,000
વિભાગ - Z	1,62,000	1,55,000
કાચી માલસામગ્રી - વિભાગ - X	8,30,000	8,00,000
વિભાગ - Y	32,000	30,000
વિભાગ - Z	1,83,000	1,90,000
જાળવણી વિભાગનો સ્ટોર્સ	50,000	52,000
જાળવણી વિભાગની મજૂરી	64,000	60,000
જાળવણી વિભાગનો સેવા ખર્ચ	16,000	15,000
સેવા ખર્ચ - વિભાગ - X	46,000	45,000
વિભાગ - Y	50,000	52,000
વિભાગ - Z	90,000	1,00,000
વેચાણ વિભાગનો વહીવટી ખર્ચ	25,000	27,000
જાહેરાત ખર્ચ	45,000	50,000
ટેકનીકલ ડિરેક્ટરનો વહીવટી ખર્ચ	50,000	40,000
માર્કેટીંગ ડિરેક્ટરનો વહીવટી ખર્ચ	51,000	53,000
મેનેજિંગ ડિરેક્ટર ઓફિસ પગાર	72,000	60,000
કારખાના મેનેજરનો પગાર	30,000	28,000
વેચાણ	28,00,000	30,00,000

અથવા

પ્રશ્ન.૧ ગુજરાત કંપનીમાં Y ડિવીઝન નફા કેન્દ્ર છે. ચાર વસ્તુઓ A, B, C અને D નું ઉત્પાદન કરે છે. દરેક વસ્તુ બહારનાં માર્કેટમાં પણ વેચાય છે. કોઈ એક સમયગાળા માટેની માહિતી નીચે મુજબ છે.

વિગત	A	B	C	D
એકમદીઠ બજાર કિંમત	600	580	540	520
એકમદીઠ ચલિત પડતર	540	430	415	360
એકમદીઠ મજૂર કલાકો	4	3	5	4
બહારનાં બજારમાં મહત્તમ શક્ય વેચાણ એકમો	4,500	5,600	4,000	4,300

વસ્તુ D ડિવીઝન - H માં ફેરબદલી થઈ શકે છે. પરંતુ તે માટે મહત્તમ આવશ્યક જથ્થો 6,000 એકમોનો છે. જો ડિવીઝન - H, વસ્તુ D બહારથી ખરીદે તો થોડી સસ્તી કિંમત એકમદીઠ રૂ. 500 નાં ભાવ મેળવી શકે તેમ છે.

નીચેનાં સંજોગોમાં વસ્તુ 'D' ની ફેરબદલી કિંમત નક્કી કરો.

- જો 60,000 મજૂર કલાકો હોય ત્યારે,
- જો 80,000 મજૂર કલાકો હોય ત્યારે,

પ્રશ્ન.૨ નીચેની માહિતી પરથી પેદાશ A અને પેદાશ B ની પડતર શોધો.

(૨૦)

B આડપેદાશ હોવાથી સામાન્ય રીતે તેના વેચાણમાંથી વેચાણ કિંમત પર 20% નફો મળે છે.

પેદાશ A માટે વેચાણ કિંમત પર 25% નફાની ધારણા છે.

વિગત	સંયુક્ત ખર્ચા રૂ.	અલગ ખર્ચા	
		પેદાશ A રૂ.	પેદાશ B રૂ.
માલસામાન	2,70,000	1,10,000	45,000
મજૂરી	1,80,000	70,000	30,000
પરોક્ષ ખર્ચા	1,50,000	40,000	35,000

B ના વેચાણમાંથી કુલ રૂ. 2,25,000 ઉપજે છે.

ઉપરની માહિતી પરથી તૈયાર કરો:

- A નું ઉત્પાદન ખાતું
- B નું ઉત્પાદન ખાતું
- A અને B ની કુલ પડતર દર્શાવતું પત્રક
- સંયુક્ત ખર્ચ ખાતું

અથવા

પ્રશ્ન.૨ માર્ચ 2022 ની પ્રક્રિયા - B ની માહિતી નીચે મુજબ છે.

પ્રક્રિયા - B નો શરૂઆતનો સ્ટોક 1,000 એકમો રૂ. 19,000

પ્રક્રિયા - A ખાતેથી લાવ્યા 11,000 એકમો રૂ. 1,60,000

પ્રક્રિયા - B માં કરેલ ખર્ચા : માલસામાન રૂ. 70,000

સીધી મજૂરી રૂ. 51,000

શીરોપરી ખર્ચા રૂ. 30,000

પ્રક્રિયા - C ખાતે લઈ ગયા 9,000 એકમો

આખર સ્ટોક 2,000 એકમો

પૂર્ણતાની કક્ષા:

વિગત	શરૂઆતનો સ્ટોક	આખર સ્ટોક	ભંગાર
માલસામાન	70 %	60 %	100 %
મજૂરી	60 %	70 %	80 %
શીરોપરી ખર્ચા	40 %	50 %	80 %

સામાન્ય બગાડ ઉત્પાદનના 5% થાય છે. અને ભંગાર એકમદીઠ રૂ. 5 ના ભાવે વેચવામાં આવે છે.
તૈયાર કરો:

1. પૂર્ણ એકમોની ગણતરી દર્શાવતું પત્રક
2. એકમદીઠ પડતરની ફાળવણીનું પત્રક
3. મૂલ્યાંકન પત્રક
4. પ્રક્રિયા B નું ખાતું

પ્રશ્ન.3 પ્રમુખ લિ. હાલમાં પોતાની 80% ક્ષમતાએ કાર્યરત છે. અને બધું ઉત્પાદન શિષ્ય લિ. ને પૂરું પાડે છે. (૧૫)
પ્રમુખ લિ. પોતાની વસ્તુ રૂ. 7,00,000 માં શિષ્ય લિ. ને પુરી પાડે છે. અને વેચાણ પર 25% નફો મેળવે છે. એકમદીઠ પ્રત્યક્ષ પડતર સ્થિર છે. પરોક્ષ પડતરનાં અંદાજો નીચે મુજબ છે.

વિગત	80% ક્ષમતા 10,000 એકમો	100% ક્ષમતા 12,500 એકમો
ચલિત ખર્ચ	રૂ. 1,20,000	રૂ. 1,50,000
અર્ધચલિત ખર્ચ	રૂ. 60,000	રૂ. 67,500
સ્થિર ખર્ચ	રૂ. 1,20,000	રૂ. 1,20,000

પ્રમુખ લિ. ને હાલનાં ઉત્પાદનનાં 20% જેટલો નિકાસ ઓર્ડર મળે છે. આ માટે વધારાનો પેકિંગ ચાર્જ રૂ. 4,500 થવાની ધારણા છે. નિકાસ ઓર્ડર અંગે વસ્તુની કિંમત એવી રીતે નક્કી કરો કે જેથી નિકાસ કિંમત પર 10% નફો મળે.

અથવા

પ્રશ્ન.3 માતર લિ. 2022 ના વર્ષ દરમિયાન પોતાની 50% ઉત્પાદન શક્તિએ 5,000 નંગ કુકર બનાવીને વેચ્યા. તા. 31-12-2022 ના રોજ પૂરા થતા વર્ષની ઉત્પાદન પડતર નીચે મુજબ હતી.

માલસામાન	રૂ. 5,00,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	રૂ. 3,00,000
સીધા ખર્ચાઓ	રૂ. 1,00,000
કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચાઓ (50% ચલિત)	રૂ. 2,00,000
ઓફિસના પરોક્ષ ખર્ચાઓ (સ્થિર)	રૂ. 1,50,000
વેચાણ વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચાઓ (60% સ્થિર)	રૂ. 1,00,000
વેચાણ	રૂ. 16,20,000

વર્ષ 2023 ના વર્ષ માટે અંદાજવામાં આવે છે કે,

1. પૂરેપૂરી ઉત્પાદન શક્તિએ ઉત્પાદન કરવામાં આવશે.
2. ઉત્પાદિત એકમોનાં 80% એકમોનું વેચાણ થશે.
3. એકમદીઠ માલસામાન અને મજૂરી ખર્ચા અનુક્રમે 20% અને 10% થી વધશે.
4. કારખાનાના, ઓફિસના અને વેચાણ વિતરણના સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચાઓ અનુક્રમે રૂ. 50,000, રૂ. 40,000 અને રૂ. 40,000 થી વધશે.
5. ચલિત વેચાણ-વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચાઓ એકમદીઠ 25% થી વધશે.

તો વેચાણ કિંમત પર 20% નફો મળે તે રીતે કુકરનાં બજાર ભાવ શું રાખવો તે દર્શાવતા નીચે મુજબના પત્રકો તૈયાર કરો.

1. વર્ષ 2022 ના વર્ષનું પડતર પત્રક
2. વર્ષ 2023 ના વર્ષ માટે અંદાજી પડતર પત્રક

પ્રશ્ન.૪ A. પડતર સંચાલનનું મહત્વ સમજાવો. (૧૫)
B. સંચાલકીય ઓડીટ એટલે શું? તેના ફાયદા સમજાવો.

અથવા

પ્રશ્ન.૪ ટ્રેકનોંધ લખો.

1. પડતર સંચાલનનાં હેતુઓ
2. સંચાલકીય ઓડીટનું કાર્યક્ષેત્ર
3. પરોક્ષ ખર્ચની ઉત્પાદકતા

ENGLISH VERSION

- Que.1** Officers of Bharat Ltd. Submit accounting reports to factory manager for three departments X, Y and Z. Factory manager with chief engineer gives their reports to technical directors. Sales manager with advertising managers gives their reports to marketing directors and marketing directors with technical directors gives their reports to managing directors. (20)

Following information has been found from the books of account of this factory. You are required to prepare responsibility accounts reports for the managing director, marketing director, technical director and factory manager from this information.

Particulars	Actual Rs.	Budgetary Rs.
Travels Expenses	12,000	10,000
Salary. Ex.-Advertising dept.	45,000	42,000
Sales commission	70,000	75,000
Wages – dept. X	2,00,000	1,90,000
dept. Y	1,80,000	1,70,000
dept. Z	1,62,000	1,55,000
Raw Materials: Dept. X	8,30,000	8,00,000
Dept. Y	32,000	30,000
Dept. Z	1,83,000	1,90,000
Maintenance – Dept.- Stores	50,000	52,000
Dept.- Wages	64,000	60,000
Dept.-Services Exp.	16,000	15,000
Services Expense – Dept. X	46,000	45,000
Dept. Y	50,000	52,000
Dept. Z	90,000	1,00,000
Admin. Exp. – Sales dept.	25,000	27,000
Advertising Exp.	45,000	50,000
Admin. Exp. Technical director.	50,000	40,000
Admin. Exp. – Marketing director	51,000	53,000
Office salary – Managing director	72,000	60,000
Salary – factory manager	30,000	28,000
Sales	28,00,000	30,00,000

OR

- Que.1** In Gujarat Co. Ltd. Division – Y is a profit centre which produces Four products A, B, C and D. Each product is sold in the external market also. Data for the period is as follows.

Particulars	A	B	C	D
Per unit market price Rs.	600	580	540	520
Per unit variable cost Rs.	540	430	415	360
Per unit labour hours	4	3	5	4
Maximum sales in the external market	4,500	5,600	4,000	4,300

Product 'D' can be transferred to division – H, but the maximum quantity required for transfer is 6,000 units. If division 'H' purchases product 'D' from market, it can get at a cheaper price of Rs. 500 per unit. Determine transfer price of product 'D' in following situations, if

- 60,000 labour hours.
- 80,000 labour hours.

- Que.2** Find the cost of the product -A and product -B from the information given below. (20)

Product – B is a byproduct, it usually generates a profit of 20% on its sales price.

Product –A is expected to have profit of 25% on sales price.

Degree of completion :

Particulars	Joint expenses	Separate expenses	
		Product-A Rs.	Product-B Rs.
Goods	2,70,000	1,10,000	45,000
Labour	1,80,000	70,000	30,000
Indirect costs	1,50,000	40,000	35,000

The product-B yields Rs.2,25,000 from the sales.

From the above information prepare :

- Production account of product-A
- Production account of product-B
- Cost Sheet showing the total cost of product A & B
- Accounts of Joint expenses

OR

Que.2 Following are the data in respect of process – B for the month of March, 2022:

Opening stock of work in progress in Process – B 1,000 units, Rs. 19,000.

Transferred from process – A 11,000 units, Rs.1, 60,000.

Expenses added in process – B - Material Rs. 70,000

- Direct Wages Rs. 51,000

- Overheads Rs. 30,000

Transferred to process – C 9,000 units.

Closing stock 2,000 units.

Degree of completion :

Particulars	Opening stock	Closing stock	Scrap
Material	70 %	60 %	100 %
Wages	60 %	70 %	80 %
Overheads	40 %	50 %	80 %

There was a normal loss of 5 % of production and scrapped were sold at Rs. 5 each. From the above information:

Prepare:

1. Statement of equivalent units

3. Valuation statement

2. Statement of cost per unit

4. Process – B Account

Que.3 Pramukh Ltd. Work at presents at 80 % capacity to manufacture a product only to meet the demand of Shishya Ltd. Pramukh Ltd. supplies the product for Rs. 7,00,000 and earn profit of 25 % on sales. Direct cost per unit is constant. (15)

The indirect cost estimation is as under :

Particulars	80 % capacity 10,000 units	100 % capacity 12,500 units
Variable cost	Rs. 1,20,000	Rs. 1,50,000
Semi variable cost	Rs. 60,000	Rs. 67,500
Fixed cost	Rs. 1,20,000	Rs. 1,20,000

It received an export order for the product equal to 20 % of its present operation. Additional packing charge will be Rs. 4,500 for the order.

Determine the price of export order to give a profit margin of 10 % on export price.

OR

Que.3 Matar Co. Ltd. has produced and sold 5,000 units of Cooker at its 50% production capacity in the year 2022. The detail of the cost for the year ended 31-12-2022 were as follow :

Materials	Rs. 5,00,000
Direct labour	Rs. 3,00,000
Direct expenses	Rs. 1,00,000
Factory indirect exp. (50% variable)	Rs. 2,00,000
Office indirect exp. (fixed)	Rs. 1,50,000
Selling distributi Exp.(60% fixed)	Rs. 1,00,000
Sales	Rs. 16,20,000

Estimate for the year 2023

1. The output will be at its full production capacity.

2. 80 % of the units produced will be sold.

3. Cost of raw materials and wages per unit will be increased by 20% and 10% respectively.

4. Factory, office and selling and distribution overhead (fixed) will increase by Rs. 50,000, Rs. 40,000 and Rs. 40,000 respectively.

5. Variable selling distribution expenses will increase by 25 % per unit.

If company want 20 % profit on sale price what will be the sale price of Cooker,

Prepare: 1. Cost sheet of year 2022 2. Tender sheet of year 2023

Que.4 A. Explain Importance of cost management. (15)

B. What is Managerial Audit? Explain its Importance.

OR

Que.4 Write short notes:

1. Objectives of cost management

2. Scope of management audit.

3. Indirect cost productivity.
